

Lašský dostavník vychází díky sponzorským darům:

Beskydská likérka - Staré Město
Na Zbytkách 41

Objednávky, informace na

www.beskydskalikerka.cz

776 757 673 (pálenice)

776 579 170 (prodejna)

Otvírací doba:

pondělí - pátek 15,30 - 22,00 h

sobota 14 - 23 h

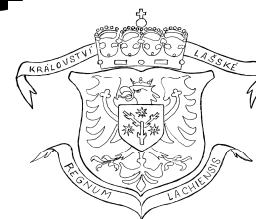
neděle 14 - 22 h

RESTAURACE
Lašská jizba
Sedliště

jen u nás 50 druhů bramborových placků

www.lasskajizba.com

Lašský dostavník

Kostel sv. Jiří v Brušperku, Boris Zvada

Volné sdružení autorů

Ročník2

Rok 2012

č. 4

O B S A H

Úvodník.....	1
<i>Irena Kopecká</i>	
Horní Poodří po stránce národopisné	2
<i>Joža Vochala</i>	
Bezručova vyhlídka ožila.....	4
<i>Dajana Zápalková</i>	
Zdravím tě, můj rodný kraji.....	6
<i>Z. V. Krulíkovský</i>	
Ostravo, Tenkrát.....	9
<i>Radana Šatánková</i>	
Laši cestují.....	10
<i>Petr Opavský</i>	
Odpusť na Hřčavě.....	17
<i>Z. V. Krulíkovský</i>	
Brušperk – lašský Betlém.....	18
<i>Z.V.Krulíkovský</i>	
Po lašsku z Brušperka.....	19
<i>Z.V.Krulíkovský</i>	
Stoleté svědectví vyšlo.....	20
<i>Irena Kopecká</i>	
Ze křtu nových knih Ireny Kopecké	22
<i>foto Rudolf Jarnot, Miroslav Velička</i>	
Byl jsem na literárním večeru.....	26
<i>Jan Kukuczka</i>	
Výstava Kůra, lýko, choroše	27
<i>Monika Chromečková</i>	
Den poezie oslavili též literáti.....	29
<i>Dajana Zápalková</i>	
Advent.....	31
<i>Bohuslav Kobliha</i>	
Advent s roráty, aneb vše v modrém.....	32
<i>Věra Horáková</i>	
Můj kamarád kapr.....	34
<i>Jan Kukuczka</i>	
Štědrovečerní večere.....	36
<i>Irena Kopecká</i>	
Bílé Vánoce.....	39
<i>Irena Kopecká</i>	
Dětem.....	40
<i>Irena Kopecká</i>	
Lašské koledy.....	42
<i>Z. V. Krulíkovský zaslal</i>	
Okénko do kuchyně.....	43
<i>Z receptáře lašského krále</i>	
Z dopisů našich čtenářů.....	44
<i>Zdeněk Vašíček</i>	

Kalendárium lašských akcí zima 2012-13

15. - 16. prosince: Tradiční předvánoční zabíjačka v restauraci Lašská jizba v Sedlištích

**31. prosince: Silvestrovský výplaz na Lašský Říp - Monte Čupelo (Metylovická hůrka).
Sraz na vrcholu Čupku v 11, 45 hodin**

5. ledna: Staroslovanské uvítání Nového roku U Bobra v Raškovících (za účasti lašského krále a jeho družiny)

6. ledna: Tříkrálový vlastivědný výšlap po trase Frýdek - Dobrá - Skalice

3. února: "Na Hromnice Janovice" - vlastivědný výšlap ze Skalice do Janovic, pak přes Bašku a Staré Město do Místku.

9. února: Masopustní průvod (ve 13 hodin a "Chování basy" v Hodoňovicích, od 17 hodin veselice v hostinci U Čendy

16. února: "Laši na Divokém Západě" - country bál v Sedlištích v Kulturním domě - od 19 h

25. února: Lašská "polární expedice" na Andreas Hill (Ondřejník) po trase Čeladná - Solárka - Skalka - Čeladná

2. března: Markrabskolašský bál v hotelu Prosper na Čeladné

17. března: Vlastivědný výšlap (bude upřesněno na www.lassko.eu)

Úvodník

Po čtvrté v tomto roce vychází Lašský dostavník. Odcházím z postu šéfredaktorky, ale budu se snažit najít nástupce. Pokud vás aspoň nějaké naše číslo něčím oslovilo, pak práce, kterou jsme tomu věnovali, stála za to. Současně mi dovoluňte poděkovat všem, kteří rádi a ochotně své příspěvky zdarma posílali.

Nemalý můj dík patří také lašskému králi panu Zdeňkovi Krulíkovskému, jenž obětavě sháněl peníze na jednotlivá čísla, i panu Josefovi Bordovskému za jeho tisk. Velký dík patří také Janu Kukuczovi za jeho nápad založit Lašský dostavník, Ludmile Hanákové za kompletní přípravu Lašského dostavníku a panu Borisi Zvadovi za jeho kouzelné obrázky.

Mějte se moc hezky!

Listopadová

Irena Kopecká

Tak už příběhly!

Kdo?

No, přece mlženky!

Už tančí v bílých závojích okolo potůčků a řek, bosýma nohama víří spadané listy.

Když jim vítr zvlášť hezky hraje do tance, vydají se i do ulic, vesnic a měst. To pak lidé vyjdou ven a říkají: „To je ale hustá mlha, ta by se dala krájet!“

Mlženky se pak leknou, co to vlastně lidé s nimi chtějí udělat, a pomalu začnou couvat zpět do údolí, k potůčkům a řekám. Tam se jim tančí nejlépe, nikomu nevádí, zpívají ty nejkrásnější písně a voda jim děkuje za tanec.

Žluté spadané listy se stočí do klubíčka, aby jim nebylo zima, a pak se i ony propadnou do svých snů o krásných vzrostlých stromech, na kterých rostou, chvějí se a kolébají ze strany na stranu.

Nechme je snít, vždyť sen je cosi krásného, co nepatří jen člověku. Sen jsou křídla, která nám všem dávají možnost létat.

Horní Poodří po stránce národopisné

Joža Vochala

Celé horní Poodří obýváno bylo lidem lašského původu. Lašský lid rozrostl se tu v několik místních kmenů zeměpisného pojmenování. V literární tradici byli Laši označováni jako Charvaté nebo Bělocharvaté.

Chceme-li poznati celé Slezsko po stránce dnešní národní příslušnosti a orientace, nutno se nejdříve seznámit s národopisným, t. j. rodovým a plemenovým původem jeho slovanského starousedlého lidu.

Národopisně je slovanský lid v Poodří původu lašského. Tu se lašský lid vyvinul v několik místních kmenů. Patrně původním lašským kmenem mateřským byli Ďadošici čili Dědošané, anebo Dědošici, sídlící na březích středního toku Odry, odkud se rozrostli v několik sousedních kmenů místopisného pojmenování. Z nich starší kmeny, sídlící na březích středního toku Odry, odkud se rozrostli v několik sousedních kmenů místopisného pojmenování. Tyto kmeny bývaly pojmenovány velmi často podle řek. Mateřský kmen Ďadošiců se tu rozrostl v Bobřany, usedlé podél řeky Bobry, Třebovjany v povodí řeky Třebové a Slenzany podle řeky Slenzy, ústící do Odry.

Další, později osídlené kmeny, dostávaly názvy obyčejně podle hradů, ze kterých byly spravovány.

Tak směrem jižním za pohraničním lesem Slenzanů, kde vedla prokletěná cesta, jež se i v latinských listinách nazývá slovanským názvem "Preseca", t. j. Preseka, rozkládaly se další tři kmeny, někdy slující Opolané, Golensici čili Holasici a Bezunčané čili Buzinčané.

Opolané sídlili v rovinách podél řeky Niže a Odry a byli spravováni z hradu Opolí, ležícího na ostrově řeky Odry. Dále na horním Poodří rozsídlení byli Holasici, spravováni z hradiště Holasovic na řece Opavě. Bezunčané byla pravděpodobně část kmene Opolanů, sídlícího v kotlině hornatého Kladska, kolem hradiště Buzinc neb Bezunc řečeného.

Všechny tyto kmeny byly jednoho původu a udržovaly dlouho pokrevní, jazykovou i duchovní soudržnost. Dlouho měly i společné osudy a vytvářely i společné dějiny, nežli je vývoj konečně rozrůznil politicky i kulturně i národně. Ráz rodového původu i národopisný vlastní svéráz dovedly však dlouho zachovat.

Z přítomní dávnověku vstupují do dějin se svými vlastními kmenovými státy, do kterých se soustředily, pokud ještě žily úzce rodovým zřízením stařešinským a přírodním náboženstvím. V takovém stavu je naši němečtí misionáři, hotovící se rozšiřovati mezi Slovany křesťanství i církevní a světskou moc. Ještě před jejich pokřtěním zapsali paměť o síle kmenových států Slovanů.

V těchto misionářských zápisech, asi kolem roku 870 učiněných, je zaznamenáno, že Thadesi a Dadošesani mají 220 hradišť, Slenzané 15 hradišť, Verizané 10, Opolini 20, Bezunzané 2 a Golensici 5 hradišť, vedle zápisu "Vuislané", to je Vislané, bez údaje počtu hradišť.

Porovnávající tyto zápisy s jinými pozdějšími zprávami a údaji vysvětlujeme si je tak, že jsou to názvy lašských kmenů v Poodří a Pověslí v latinské literární podobě, ve které některé přece jen nezastírají svého původního pojmenování slovanského.

Zeměpisné názvy místních kmenů se neudržely v trvalé paměti lidu, zašly, když pominuly kmenové správní obvody a nahrazeny potom novým hradeckým, krajským i zemským a župním neb podobným zřízením.

Zato vědomí rodového původu a pokrevního příbuzenství v názvu Lach, Lachy, lašský udržovalo se již trvaleji. Tento název je starobylého původu. Znájí ho již staré slovanské listiny, v nichž se pod jménem Lachy míní lid a země v Poodří a Pověslí pod Sudetami a Karpatami.

Z několika dokladů zmíníme se aspoň o těchto:

Staré letopisy ruské k roku 1019 zaznamenávají, že za sporů o kyjevský knížecí stolec utekl Svatopluk ze své ruské země až do hor země lašské na pomezí Čech: "Příběha Svatopolka v pustinu mezi Čjachy a Ljachy"..., kde zemřel, načež jeho hrob tu v okolí Hlohova hledal kníže Vladimír Monomacha, jak sám o tom roku 1095 výslovně praví: "Poslal mja Svjatoslav v Ljachy, chodiv z Glogovy do Českago lěsa..."

Zatím, co se v rodové tradici udrželo pojmenování Lachy, v literární tradici užívalo se daleko více označení Charvaty anebo Bělocharvaty. Vyskytuje se četně v písemnostech jižních kulturních národů.

Tito Laši čili Bělocharvaté nesmí býti zaměňováni s Poláky, kteří měli svá sídla severně v dnešním Velkopolsku, a kteří do dějin vlastních lašských zemí zasáhli až později.

(Joža Vochala "Lašské starožitnosti" - za účasti předního českého historika Dr. Lubora Niederleho)

Bezručova vyhlídka ožila

Dajana Zápalková

O svatomartinské neděli bylo na sedlišťské Bezručově vyhlídce živo. Nezvykle pro tuto roční dobu - svítilo sluníčko, a ač bylo velmi větrno, byly zde vystaveny nejen dřevěné plastiky Emila Adamce, ale též různé rozmístěny v prostoru barevné obrazy Dagmar Molinové. Oba dva jsou členové Literárního klubu Petra Bezruče, a navíc právě vydali své almanachy. K nim se připojil i další literát, pedagog Josef Bartoň se svoji právě vydanou knihou *Odrobinky II*. A neobvyklé setkání mohlo začít.

Moderátorka akce Dajana Zápalková nejprve krátce představila Dagmar Molinovou a její sbírku ***Svoboda je jen jiné slovo pro lásku***, která je bohatě ilustrovaná jejími kresbami. Přednesená báseň Žitíchtění zaujala všechny přítomné hosty a navodila pohodovou atmosféru.

„Nejen v ní autorka miluje svět, život, dění, ale má pro ně i srdce s jeho souřadnicemi jako je láska, smůla i náhoda,“ píše v doslovu knihy Josef Bartoň.

„Obdivuji Dagmar pro její velký cit pro vše, co ji obklopuje – přírodu, světlo, vítr, prostě je neobyčejně vnímavá ke svému okolnímu dění. A to vše dokáže zachytit nejen veršem, ale i barvou na plátně,“ podotkla její kolegyně Pavla Ovčáří.

Dalším literátem, „harcovníkem“ celým světem, ale i neúspěšným kandidátem na prezidenta ČR je Emil Adamec. Ten zde rovněž představil kromě vystavených soch i svůj almanach s názvem ***Poutník***.

Ten vypovídá o autorově dobrodružném putování neznámými světy, vytvořených monumentech a návratech do Sedlišť. V *Poutníkovi* zachycuje své postřehy z Nového Zélandu, USA, ale také Bruntálu, Ostavy, Plesné.

„Emil Adamec není chodec ani pocestný, ale neobyčejně vnímavý pozorovatel. Mezi dnem a nocí není u něj rozdíl. Aspoň pro cestování,“ říká Bartoň.

Odrobinky II, životu naproti – to je třetí představená kniha na kopci „Baba“ v Sedlišťích. Jeho autorem není nikdo jiný, než

bývalý starosta obce Josef Bartoň, který po úspěšném prvním díle – Odrobinky I., vydává její pokračování. Autor nelituje svého období „starostování“, ale uvědomuje si, že zůstaly obrovské dluhy: k rodině, k větší pomoci doma, ve vztahu k manželce. Jak sám píše: „Byly to mnohdy galeje. Ale přínosné. Život je natolik pestrý, že se stále události dějí a drobí a odevšad přicházejí. A to je to kouzlo.“

Ano, kouzlem jistě je, že se tři takové osobnosti sešly na sedlišťské Bezručově vyhlídce. A to v roce 140. výročí narození tohoto poety a padesát let po jeho úmrtí. Není to jistě náhoda, autoři tomuto setkání museli pomoci, zorganizovali jej pro nás, abychom si uvědomili, jaké krásy kolem jsou tu pro nás, pro všechny lidičky. Je jen třeba vnímat je, na chvíli se zastavit. A třeba u kouzelných obrazů Dagmar Molinové, které nás vždy k tomu přinutí.

Zdravím tě, můj rodný kraji

Občanské sdružení Bezručův kraj vydalo v říjnu 2012 vzpomínkovou publikaci "Zdravím tě, můj rodný kraji" věnovanou českému opernímu pěvci **Lubomíru Havlákovvi**. Rodák z lašské obce Fryčovice oslavil 27. 12. 2011 v plné duševní svěžesti své devadesáté narozeniny.

V pondělí 19. listopadu 2012 došlo v Praze, v budově Smetanova divadla, k významné kulturní události. Z Lašska dorazila v dopoledních hodinách delegace v čele s Ing. Evou Richtrovou, senátorkou frýdecko-místeckého volebního obvodu č. 69. a lašským králem Zdeňou Vilušem Krulikovským. Po jeho boku dorazil herold Libor Pastorek, z Ostravy přijela operní pěvkyně Věra Heroldová, která je ještě o tři měsíce starší (!!!) než Mistr Havlák.

Iniciátor a organizátor celé akce - neúnavný kulturní pracovník pan František Vaníček, bývalý řídící učitel z Bašky - Hodoňovic, za asistence Mgr. Gerharda Pustky. Dále pak starosta Fryčovic Ing. Jiří Volný s chotí, z Bašky místostarosta RNDr. Martin Čajánek, Ph.D., manželé Němcovi a fotoreportérka Martina Pavlášková. Skupinu doplnil z Frýdku-Místku vydavatel a majitel tiskárny pan Josef Kleinwächter se synem.

Už před budovou divadla nás uvítala dcera Mistra Havláka operní pěvkyně Mgr. Lydie Paďourová-Havláková a její bratr sólista opery ND Mgr. Lubomír Havlák mladší a další účastníci setkání.

V půl jedenácté přivítala moderátorka všechny přítomné gratulanty a především samotného pěvce Mistra Lubomíra Havláka. Potom byl lašský král vyzván ku zdraví, ve které připomenul fakt, že Lašské království před 25 lety zakládali právě pěvci a muzikanti. Na sklonku minulého roku byl vydán - k životnímu jubileu Lubomíra Havláka - "Královský dekret," ve kterém je

přiját mezi Lachy honoris a také jmenován členem "Rady kmetův Království lašského".

Všichni si pak poslechli v podání podání krále lašskou hymnu, která měla velmi pozitivní ohlas, stejně jako dárky pro Mistra - CD "Lašská muzyka" a Lašský likér z rukou Libora Pastorka. Pak se ujala slova paní senátorka Ing. Eva Richtrová. Vyzvedla vztah Lubomíra Havláka k rodnému kraji, jeho dlouholetou spolupráci s Lašským smíšeným pěveckým sborem, s občanským sdružením Bezručův kraj, poděkovala mu za celoživotní práci a popřála do dalších let hodně zdraví a životního optimismu.

Operní pěvkyně paní Věra Heroldová připomněla dávné přátelství mezi oběma pěvci, přečetla několik vět ze vzpomínkové publikace. Pan František Vaníček informoval přítomné o vzniku publikace, poděkoval všem spoluautorům a sponzorům.

Nakonec došlo ke křtu, ujal se ho Lubomír Havlák mladší - za asistence a krátkých projevů hostů. Vše ukončil přípitek, další dárčky, autogramiáda a srdečná debata, kterou uzavřel Mistr Havlák zvoláním: **"Ať žije to naše krásné Laško!"**

Po ukončení této více než zdařilé akce pozvala paní senátorka lašskou delegaci k prohlídce Valdštejnského paláce a tudíž i senátu, který v paláci sídlí. Přesunuli jsme se metrem na Malou Stranu, po nutných formalitách jsme byli nejprve pozváni do senátorské jídelny na výtečný oběd a pak již následovala očekávaná prohlídka. Paní průvodkyně zaujala fundovaným výkladem, prohlédli jsme si téměř všechny prostory tohoto krásného paláce.

Domů jsme se vraceli plni dojmů a s hřejivým pocitem z celého velmi zdařilého dne.

(Z. V. K.)

Zleva Libor Pastorek, Mgr. Lydie Pačourová-Havláková, Mgr. Lubomír Havlák, Zdeněk Vilém Krulíkovský

První zleva senátorka Ing. Eva Richtrová – přípitek s Mgr.L.Havlákem

OSTRAVO

milenko s černým kašlem
a uhelnýma očima
dusím se při tvém polibku

jenže věrně nosím
tvoji hnědou šálu
všude s sebou
Ostravo

když tápu v mlze
který dům je ten
u Frýdlantských mostů
žalujících stěn

pojím zas popelníky
- varhany v průduškách...

jak černé kotátko
vrníš

TENKRÁT /reminiscence/

Tenkrát jsem chtěla být paní učitelkou
Být chytrá a mít školy
Ale ještě jsem nevychočila ani základku

Tenkrát jsem chtěla být někým jiným
A milion myšlenek přišlo a odešlo
A všechny mě nahlodaly, kým se stát
A jaké by to bylo

Tenkrát jsem nevěděla
Že budu muset mnohé zkusit
Abych si vybrala
Aby mě netlačily boty

/ Ukázky z tvorby Radany Šatánkové /

Laši cestují (pokračování)

Petr Opavský

Devátý den

Dnes je v Lisabonu poprvé krásně hned zrána.
Jedeme na jih na Algarve. Sluncem a písečnými plážemi proslavená část Portugalska, oblíbena zvláště Angličany. Cestujeme asi 260 km v horku po dálnici. Do Faro jsme dorazili v 13:00 h, takže jsme v hotelu zbytečně brzy. Jdeme se tedy projít, jenže jsme si nevzali nic na pití, a je poledne 31 stupňů C. Moc chytré to nebylo. Vracíme se tedy na hotel a čekáme, až bude náš pokoj připravený. Ve 14:30 konečně dostáváme klíč. Vybalujeme a rychle k vodě. Je to asi 7km. Až po půl hodině nacházíme místo k zaparkování. U Faro je totiž několik km široká a plytká oblast, kde se míchá voda moře a řeky Rhia Formosa. Tu jsme museli objet, abychom se dostali na ostrov široký snad jen 300 metrů, ale dlouhý několik km. Je spojen úzkým můstkem s pevninou. Vede jím jedna centrální cesta a podél ní se dá parkovat. Konečně jsme u moře, kde se dá nejen nožka smočit. Chvilí plaveme. Na pláži zůstáváme dlouho do večera. Nemůžeme se toho pocitu nabažit.

Večer si jdeme prohlédnout město. Procházíme starou čtvrtí a končíme na místě, kde je plno stánků a hraje živá hudba. Probíhá tady právě týden portugalské gastronomie, a tak máme o večeri postaráno. Na Janičku se smálo 6 grilovaných krevet. Protože je pozdě, jdeme na kutě.

Desátý den

Ráno vyrážíme na západ od Faro. Jedeme asi hodinu a půl a těšíme se na nejjihozápadnější mys Evropy Mys Cabo de São Vicente. K němu se váže pověst, že na něj moře vyvrhlo tělo svatého Vincenta, odtud název. Na jih je Afrika, na západ Amerika. Konec světa, pro Portugalce počátek. Šíleně tady fouká a teplota vlivem Atlantiku je okolo 20 stupňů.

Jedeme do nedalekého městečka Sagres. Tam v přístavu si dáváme káfičko a pokračujeme v cestě.

Objevujeme krásy pláží na Algarve. První zastávkou je pláž Meia Praia u města Lagos. Cestou vidíme z nedalekých kopců stoupat kouř, asi zase hoří.

Když jsme byli u Josého, říkal, že na Algarve zuří veliký požár. Široká několik desítek metrů písčná pláž jen žhne teplem.

S radostí rozprostíráme ručníky a hurá do vody. Ale to jsme se spletli.

Voda připomínala ledovou řeku. Už nám bylo jasné, proč se nikdo nekoupe. Nicméně vydržíme tam asi dvě hodiny. Pak nás však vyhání kour a obava, aby se požár nerozšířil a nás neodřízl. Zvedáme se a jedeme podél pobřeží blíž k Faru, do městečka Portimão. Tady teprve vidíme rozmach turismu v Portugalsku. Už Lagos mělo postavené turistické komplexy, ovšem co je k vidění v Portimão, nám bere dech. Nějak nám to k Portugalsku neseď. Veliké hotelové domy postavené přes promenádu hned u pláže ohraničené restauracemi. Turismus zde hraje prim.

Okoupeme se a posváčíme meloun na pláži. Voda je zde o poznání teplejší než v sousedním městě Lagos. Blíží se večer a my vyrážíme najít zapadlé zátoky vhodné ke koupání, jak to psali v průvodci. Jezdíme autem po klikatých cestičkách nad útesy.

Konečně se před námi rozevrou skály a my máme možnost spatřit útesy a pod nimi písčnou pláž. Je dost pozdě a sluníčko zapadá, přesto si jdeme na chvíli sednout na písek a vychutnáváme si západ slunce.

Do Fara se vracíme za tmy. Umyjeme se a vyrážíme na festival Rhia Formosa dát si něco z místních dobrot.

Jedenáctý den

Dnes jsme po ránu potkali starou paní s bílým deštníkem. Asi bude horko.

Vyrazili jsme 50 km na východ, směrem k Španělským hranicím, do městečka Monte Gordo. Pláž byla písčitá a velmi široká, moře teploučké, bohužel plné řas. Tak jsme si chvíli poleželi a vyrazili zpět na Faro na místní pláž Praia de Faro. Tu jsme nakonec prohlásili za nejhezčí na Algarve, i když malinké plážičky mati Portimão byly také úžasné.

Večer jsme se naposledy prošli uličkami Faro, dali si grilované kreveety s vínem a odešli spát.

Dvanáctý den

Tak sbohem, Portugalsko. Ráno balíme kufry, začínáme být velmi zruční v této činnosti, tak stíháme vyrazit ještě před půl devátou.

V hraničním městečku jdeme naposledy do portugalského supermarketu nakoupit nějaký místní tovar na cestu: víno, žluté melouny a pečivo.

Překračujeme hranice a jsme zpátky ve Španělsku. Za chvíli dorazíme na Britské výstřední území - Gibraltar. Jenže okolo Sevilly je zácpa, a tak popojíždíme krokem. Hodina strávená na obchvatu nám bude chybět.

Na Gibraltar přijíždíme asi ve 14:00 hodin. Vystojíme si 20 minut frontu, než nás pustí přes hranice.

Je to sice jen 400 metrů vysoká a 4 kilometry dlouhá skála spojená s Evropou asi 800 metrů širokým pásem pevniny, ale historicky, politicky a strategicky velmi významná. Hlídá vjezd z Atlantiku do Středozemního moře. Afrika je na dohled. Jiný jazyk a jiná měna.

Po chvíli nacházíme místo na parkování, poblíž lanovky na vrchol skály která je obývaná opicemi. Podle pověsti Britové Gibraltar opustí, jakmile z něj zmizí opice. A proto jsou opice neustále doplňovány. Ze skály jsou úžasné pohledy na záliv, město, i Afriku.

Sjíždíme zpět dolů a jdeme si prohlédnout město. Typické anglické červené telefonní budky, černé odpadové koše se zlatým označením "litter". Obchody s parfémami a alkoholem. Je zde nižší daň a tak právě toto zboží láká ke koupi. Jsme chozením unaveni, a tak se pomalu vydáváme na cestu. Je 18:30 a máme ještě 3 hodiny cesty do Granady. Jenže výjezd z Gibraltaru se mění v noční můru. Obrovská fronta na hranice nevěstí nic dobrého. Když se pak na kruhovém objezdu řadíme do špatné řady, ocitáme se rázem zpět na konci. Tak se rozhodujeme, že půjdeme na pláž, kde přecháíme toto šílenství. Objíždíme tunel, ovšem na druhé straně je již stín. Jdeme zpět do fronty, ale z druhé strany.

Policista mě posílá do fronty, ale opět špatně. Zastavuji a chci se dostat do řady, nikdo mě však nechce pustit, tak na to šlápnu. Řadíme se konečně do řady a notně vpředu. Stejně však odjíždíme až po 20.00 hodině. Tak paráda!

Do Granady přijíždíme po 23. hodině utahaní jako psi. Jdeme spát.

Manželé Opavští

Portugalsko – Faro

Třináctý den

Po včerejším útrpném konci cesty, vyrážíme poměrně pozdě. Potřebovali jsme se vyspat. Čeká nás 850km do Barcelony.

V 10 hodin opouštíme Granadu a přejíždíme k moři. Po čtyřech kilometrech přes Španělskou pouštinu, kde se krajina nemění a člověk má pocit, že je pořád na stejném místě, si dáme oběd. Chléb se sýrem a salámem. Rychle a účelně. Potřebujeme moře, relax a zchladit. Jedeme ještě 150 km a jsme na pláži. Někde severně, asi 50 km, od Valencie. Do dnešního cíle –Barcelony nám chybí ještě 300 km. Moře je odporně teplé. Vůbec jsme se nezchladili. Dáváme si odpočinek a vyrážíme na cestu. V hotelu jsme ve 20.30. Upravíme se a vzhůru do víru velkoměsta na letnou ochutnávku atmosféry v centru. Jsme však unaveni, takže se opravdu jedná o rychlovku a po půlnoci uleháme zpět na hotelu a jde se na kutě. Zítra jdeme objevovat krásy Barcelony za dne.

Čtrnáctý den

Vyrážíme do ulic. Prvně jedeme na atrakci Park Güell. Tento futuristický navržený park s terasami, mnoha kroucenými sloupy a vůbec funčně nesmyslnými architektonickými detaily je úžasný. Už příchod na kopec, kde se park rozkládá, stojí za to. Venku na ulici se totiž pohybujeme po jezdících schodech. Pak celé prostředí parku na nás dýchá uvolněnou atmosférou. Nemůže ji zkazit ani úměrné vedro ani věčně prchající pouliční prodejci před policií. Z parku odcházíme na druhou atrakci Barcelony světového rozsahu - stavbu Sagrada Família. Tento již 100 let rozestavěný kostel (chrám) navrhl sám veliký Antonio Gaudí. Vychází z principu přírody a samotná fasáda oplývá mnoha detaily - tu trubač, tu svatý kouká ze zdi. Na vrcholcích věžiček pak najdeme mísy s ovocem. Ale na lístek dovnitř je veliká fronta a navíc 18€ vstupné pro jednoho, to je silný dvojboj. Vzdáváme to a jedeme raději do centra na další Gaudího stavby. Dáváme si kafčo. Horko nás přemluví a mizíme z města na pláž. Inu, jedeme přirozeně na pláž metrem, odpočíváme u vody. Pláž opouštíme okolo 18. hodiny a míříme do staré čtvrti. Prolezeme všechny výprodeje, přejdeme kolem katedrály a radnice až na rušnou ulici La Rumbra. Ta nás dovede až do přístavu. Chvilí se ještě motáme po centru Barcelony a dostáváme několik nabídek na marihuanu. Znaveni po celém dni upadáme do hlubokého spánku něco málo po jedné v noci.

Patnáctý den

Ráno opouštíme kvapem Barcelonu. Je sobota a panika uvnitř v myslí ohledně stěhování Evropy za mořem je veliká. Zácpy, zácpy a zase zácpy. My však jedeme opačným směrem. Cesta svižně ubíhá. V protisměru jsou několikakilometrové fronty na různých místech. Chudáci, proběhne mi hlavou. My však hravě zvládáme prvních 300km. Pak nás postihuje první zácpa okolo Montpeliér. Stojíme celkem asi pětkrát a posledních 150 km se vleče a vleče. Uvaření dojíždíme do prvního městečka za Marseille a jdeme k vodě. Na pláži zůstáváme do 19:30h. Snad se už kolony vyčistily. Jaké překvapení, když jsme za oknem auta našli lístek s pokutou 17€ za nezaplacení parkovného. Nějak nechápeme, co s tím máme dělat. Vše je ve francouzštině. Nu což. Budeme dlužit Francii. Třeba to nějak vyřešíme zítra. Do Nice přijíždíme vyřízený po 10h. Hotel je sice pěkný, ale nám je to tak nějak jedno. Už se začínáme těšit domů.

Šestnáctý den

Přes noc nabýváme sil. Vyrážíme rovnou z Nice do 30km vzdáleného knížectví Monako. Město, kde se jednou za rok prohání Formule1 na městském okruhu, město, kde je slavné kasino Monte Carlo, město, které má na pár metrech mnohem více kilometrů tunelů než celá ČR. Celé je doslova zasekáno do skály, budovy vzhlížejí na zátoku a veliké množství luxusních jachet evropských boháčů. Co chvíli se kolem projede nějaký ten luxusní sportáček - Porsche 911, nizoučké Ferrari, robustní Bugatti či sportovní Masseratti. Město nízkých daní. Proto zde mají bydliště zámožní lidé, proto zde kafe stojí tolik peněz. Po chvíli šplháme do hor nad Monako na dálnici do Itálie. Nejedeme však daleko, sjíždíme do prvního hezčího střediska, které vidíme shora a jdeme se koupat. Vždyť už je zase 14:00 hodin. Zůstáváme zde dvě hodiny a pak jedeme směr Bologna.

Ještě naposledy ale neodoláme a rychle se jdeme vykoupat, než opustíme pobřeží. Dáme si kafčo a vzhůru na dalších 350km. Cesta severní Itálií ubíhá vcelku dobře. Na hotelu jsme asi ve 21 hodin. Rychlá sprcha a vyrážíme snad na první opravdovou večeři do restaurace, a zároveň poslední. Předkrm Spaghetti frutti di mare, čerstvá bílá ryba pro Janičku a já měl česky řečeno "gril mix", tj. grilované kreveety, olihně, langustu a ryby. K tomu jsme si dali víno. Prostě úžasná malá restaurace se stylovou kuchyní. Chtěl jsem recepčnímu v hotelu poděkovat za skvělý tip, ale už tam byl jen noční hlídač.

Jdeme řádně nasyceni pomalu na kutě. Zítřka v tuto dobu už budeme doma.

Sedmnáctý den

Cesta nezačala nejlépe. Po zaplacení hotelu a při příchodu k autu Janička prohlásila, že máme auto nějak nakřivo. Nesmysl, proč by mělo být nakřivo? Ale oko je oko! Hřeb v gumě hovořil za vše a tak mne neminula ranní rozcvička v podobě výměny kola. Vyložit celý kufr, vyndat rezervu, přihodit kolo, modlit se ať je nahuštěno, vrátit prázdné kolo do auta a zase nabalit zpět kufr. Za 25 minut jsme vyjeli. To nám ten návrat začíná!

Do Benátek se jelo dobře. Před polednem už jsme na místě. Vyrážíme vstříc úzkým uličkám a ještě užším kanálům. Protloukali jsme se davy turistů až na náměstí San Marco, proslulé povodněmi a holuby. Dáme si ještě kafe a místní hromadnou dopravou - lodičkou - doplujeme k autu.

Cesta domů ubíhala kupodivu výborně a ani nebyla útrpná, až do doby přejezdu hranic domů. Už na Rakouské straně hnal vítr přes cestu listí a větvičky. Stromy ohýbal tak, že se zdálo, že se musí zlomit. Po vjezdu do republiky jsme se shodli, že takovou bouří jsme ještě neprojížděli. O čistotu auta po 8500 km už jsme se nemuseli obávat, liják vše smyl. A tak jsme lehce po půlnoci mohli složit hlavy ve své posteli, ve Frýdku-Místku.

Ale bylo to krásné! ! !

Jana Opavská u Gibraltarské skály

foto: Petr Opavský

Odpust' na Hrčavě

Vlastivědné výslapy pořádané Královstvím lašským se již druhým rokem uskutečňují dle kalendária, které pravidelně vychází v Lašském dostavníku. Některé se zaměřují na významná poutní místa Laška.

V letošním roce byla pro naši družinu nejzajímavější pout' 5. července o svátku Sv. Cyrila a Metoděje. Vydali jsme se na Hrčavu, nejvýchodnější cíp republiky. V této horské obci je dřevěný kostelík z roku 1936. Obec oficiálně vznikla teprve před 85 lety, kdy došlo k otržení od Jaworzynky, která zůstala v Polsku.

Bylo horké, právě červencové počasí, vlakem jsme dorazili do stanice Mosty u Jablunkova, odtamtud pak vzhůru do hor.

Před obcí jsme svlékli propocená trička a oblékli lašské haleny a nasadili klobouky. Osobně jsem měl poprvé bílý goralský klobouk, který jsem koupil v polské Wisle. Sháněl jsem ho od roku 1992, kdy jsem byl na odpustě (pouti) až na Kalwaryi Zebrzydowske. Tam v průvodu poutníků kráčeli muži v krémově bílých kloboucích, nohavících

a červených vestách. Ptal jsem se místního znalce, kdo jsou ti poutníci. Dostal jsem jasnou odpověď: "To su Laši, tam od vas, od Jablunkova."

Sotva jsme na Hrčavě přišli k prvnímu stánku, zvolal na nás starší muž: "Gorole přišli!" Nejprve jsme však byli poněkud zklamáni, že kolem stánků to vypadalo jako všude jinde. Zamířili jsme pak do kostela, kde byla společnost zcela jiná.

Venku vyhrávala muzika "Gorole" z Jablunkova a vynikající cimbálovka "Jackové." Zazpívali jsme si s ní, a dokonce i zatančili.

Potěšilo mne, že se hlásili k Lašsku, které zasahuje ještě dál na východ do polských Beskyd. Domluvili jsme se, že přijedou na lašské folklórní akce do Sedlišť či na Čeladnou. Netrvalo dlouho a s muzikou "Gorole" jsme se setkali na Sochových slavnostech ve Lhotce.

Zdeněk Vilém Krulíkovský

Brušperk – lašský Betlém

Město Brušperk náleží k těm několika velmi vzácným místům v českých zemích, u nichž není - i když se počátky hlásí až do doby středověké kolonizace - nejmenších potíží s přesným určením data vzniku ani s výkladem místního jména. Dochovaná lokační listina dokazuje, že zde nedošlo k povýšení již existující osady na město (lépe řečeno

o udělení městského práva), ale o založení zcela nového města na "zeleném drnu".

Počátky města Brušperka jsou spjaty s významnou osobností olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburka. Vydal lokační listinu města Brušperka 6. prosince 1269. Provedením akce pověřil Bertolda, rychtáře ze Staříče, a Jindřicha, rychtáře z Fryčovic.

Český monografista města Richard Skácel došel na základě existence tzv. cyrilometodějských křížů na brušperském předměstí a v blízké Trnávce k závěru, že tudy vedla cesta Sv. Cyrila Metoda na Velehrad.

Město mělo od svého založení mezi městy hukvaldského panství význačné postavení a byl jim do jisté míry nadřazen. O významu Brušperka svědčí i několik návštěv biskupů ve 13. a 14. století, které jsou datovány vydanými biskupskými listinami.

Brušperk spolu s ostatními městy a městečky měl na hukvaldském panství vyhraněnou úlohu střediska řemeslné výroby a směny v ohraničeném panství.

Právo týdenního trhu a tří trhů výročních vytvořilo podmínky pro rozvoj řemesel i pro obohacování obyvatel městečka.

V Brušperku se konzervovaly ve velkém měřítku staré tradiční formy výroby i života, proto ještě ve 20. století bylo zváno idyllickým "lašským Betlémem".

(Z knihy "Brušperk město nikoliv nejmenší" - kolektiv autorů)

Po řádku z Brušperka

Pavel Rusek

Že v Brušperku mají každý týden čtvrtek, to ví každý školák. Ale jak k němu Brušperáci přišli, to ledagdo něví. Tuž posluchajtě!

Raz měl přijet do města na návštěvu zeměpan z Brna. Cely Brušperk, burmister i pani radni měli z toho plnu hlavu. Starali se, jak by ho měli přivítat, a aby město z toho těž coši mělo, uradili se, že ho poproša o povoleni pořadat ve čtvrtek týdněni jarmark. A burmister že ho přivítá a o ten trh poproši. Enem přikazal panum radnim, aby při vitanu dělali to, co un budě dělat. Burmister i pani radni se oblikli do svatečních bund, a když burmister předstupoval před zeměpana, zakopnul o dluhu bundu, spadnul na zem, poplit se a volal: "Milosti, každý týden čtvrtek!" A pani radni za nim padali na zem a volali: "Každý týden čtvrtek!" A zeměpan pokynul ruku a řekl: "Tak se ho mějtě!" A od tych časuv ho Brušperáci mají.

A eště coši

Muj tatínek to vykladal trochu inač - že ten pan byl samotny cisařpan Josef, kery tež aji do Brušperka zavítal. A tež k temu přidával, že radni uvažovali jak dostat ze střechy kostela travu, kera tam rostla. Chtěli mět kostel čistý před tu vzacnu návštěvu, tuž vymysleli, že na střechu vytahnu kravu, ať to spase. Uvazali kravě kolem krka provaz, přehodili ho přes hřebeň a tahli. Jak u ni uviděli vyplaznuty jazyk, začli jasať, že už ma na tu travu chuť. Kajby. Borak krava byla udušena.

(Z. V. Krulíkovský)

Stoleté svědectví vyšlo!

Dne 16. listopadu jsem křtila své dvě nové knihy – Proměny duše, jejíž spoluautorkou je Anna Pustowková, a Stoleté svědectví, které vyšlo díky pochopení pan Ing. Pavla Šmíry a doporučení pana Jiřího Tichánka.

Knihy si už našly své čtenáře nejen v ostravském regionu, ale i v Jihlavě, v Praze, Olomouci, Ústí nad Labem a v České Třebové. Mají velký ohlas.

Irena Kopecká

Úryvky z ohlasů ke knize Stoleté svědectví:

... velmi mě potěšila kniha o Vašem strýci a lístky polní pošty v ní. Když si člověk uvědomí, že takovéto knihy a nebo informace vycházejí po skoro sto letech.

Doposud jsme věděli jen o legionářích, ale skoro nikdo si nevzpomenul na ty tisíce neznámých vojáků, kteří bojovali pod rakouskou vlajkou. Proto mne tyto věci velmi zajímají a vyhledávám staré knihy, pohlednice, tyto lístky a jiné zajímavé věci, tykající se našich vojáků za Rakouska...

Vladimír Dufek, Bílovec

... problematika první světové války mne velmi zajímá. Západní frontu mám poměrně dobře zmapovanou a v dnešní době se začínám zajímat o osudy českých vojáků v Rakousko-uherské armádě.

Můj pradědeček byl legionář a upřímně řečeno mne mrzí, že čeští vojáci, kteří zůstali věrní monarchii jsou dnes zapomínáni. Velice Vám děkuji za vydání knihy, která mapuje příběh vojáka, který sloužil císaři.

Knihy je nesmírně zajímavá a domnívám se, že má velkou historickou hodnotu.

Ondřej Vidím, Mukařov u Říčan

LITERÁRNĚ-HUDEBNÍ VEČER a KŘTY NOVÝCH KNIH

Mgr. IRENA KOPECKÁ

ve spolupráci Městským úřadem v Příboře
a Muzeem Novojičínka, p. o. pob. v Příboře

Vás zve na literárně-hudební večer
do Muzea v Příboře
dne 16. listopadu 2012 v 18 hodin.

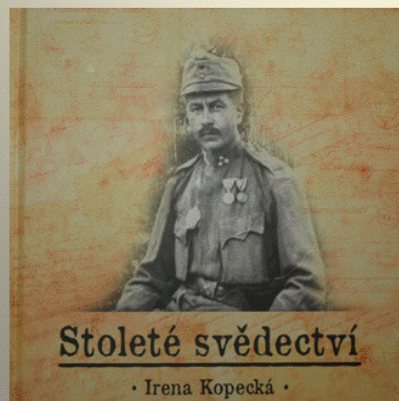
Příborská spisovatelka Irena Kopecká

Vám představí své dvě nové knihy

STOLETÉ SVĚDECTVÍ a PROMĚNY DUŠE.

Spoluautorkou Proměn duše je Anna Pustowková.

Proběhnou rovněž křty obou knih.

Plakát vytvořila Mgr. Irena Nedomová

Ze křtu nových knih Ireny Kopecké 16.11. 2012

Kytara Vladimír Arst, Tereza Hasserová

foto : Rudolf Jarnot

Křest Stoletého svědectví (Irena Kopecká, Václav Michalička, Jiří Tichánek)

Anna Pustowková, Irena Kopecká (křest knihy Proměny duše) foto : Rudolf Jarot

Ze křtu nových knih Ireny Kopecké 16.11. 2012

foto: Miroslav Velička

Křest knihy Proměny duše, jejíž spoluautorkou je Anna Pustowková

Irena Kopecká a Vlasta Blizňáková (vedoucí Místecké Violy), foto: Miroslav Velička

Byl jsem na literárním večeru,

kde jsem slyšel krátký úryvek z připravované knihy příborské spisovatelky a básnířky **Ireny Kopecké Stoleté svědectví**. Už tam jsme se mnozí shodli, jak tato zajímavá kniha obohatí knižní trh. Znam osobně autorku i její tvorbu a vždy mě překvapí svojí kvalitou. Je málo literátů, kteří věnují tolik pozornosti právě rodnému městu.

Kniha prezentuje korespondenci dvou příborských rodáků, bratrů Adolfa a Rudolfa, kteří nacházeli v tehdejší nelehké době v korespondenci jediné spojení. Patřili k válečné generaci, která byla nedobrovolně nucena poznávat surovost, zákeřnost a bezohlednost v zákopech první světové války, kde lidský život měl cenu střílného prachu. Kniha je zajímavá přinejmenším tím, že už nejsou mezi námi přímí účastníci tohoto mocenského konfliktu a století, které je pro současnou i budoucí generaci připomínkou válečných hrůz.

spisovatel Jan Kukuczka, Frýdek-Místek

Milý Bratře!
Bud tak vaskar, adon Ti
máme mě jednu fajfku a tatak
poslat, pokud nejme zase daleko
v Rusku. Pořádám všechny
domy a známé, tak tyhle
slovečně zdravím. Irena Kopecká

Výstava *Kůra, lýko, choroše, tráva, kořeny, pařezy*

Monika Chromečková, Muzeum Novojičínska, p. o.

Zajímavá výstava podzimní sezóny příborského muzea nese název *Kůra, lýko, choroše, tráva, kořeny, pařezy*. (Důležité přírodní materiály v lidské kultuře a téměř zapomenuté tradiční technologie jejich zpracování). Přírodní materiály obklopující člověka byly využívány lidmi již od pravěku na celém světě, v různých prostředích a kulturách. Podobnost těchto artefaktů z různých zeměpisných oblastí a historických období je pozoruhodná a svědčí o tom, že způsob jejich výroby nemusel být přenášen z generace na generaci, ale lidé reagovali na okolní přírodu a inspirovali se tím, co bezprostředně poskytovala. Také samotný zpracovávaný materiál, jeho tvárnost, struktura, pevnost či naopak křehkost a plasticita byly důležité při vytváření výrobků, které sloužily v běžném životě, jak beskydských horalů, tak domorodců žijících například v hloubi amazonského pralesa. Lidská ruka přírodní materiál zhodnotila a dala mu požadovaný tvar. Při prohlédnutí jednotlivých předmětů můžeme obdivovat naše předky pro jejich důvtip, šikovnost a vynalézavost, se kterou si počínali při vytváření těchto jednoduchých a účelných předmětů.

Výstava, na které jsou shromážděné sbírkové předměty z deseti muzeí České republiky, je rozvržena do několika celků. Každému přírodnímu materiálu je věnována samostatná vitrína, ve které jsou autentické předměty vystaveny. Historické předměty doplňuje i několik vědeckých rekonstrukcí. Některé z těchto rekonstrukcí jsou přístupné návštěvníkům a slouží k tomu, aby si na ně mohli sáhnout a hmatem lépe rozpoznali jednotlivé materiály, prohlédli si jejich detaily.

Jedním z materiálů zastoupených ve výstavě je stromová kůra. Ta se používala při výrobě tašek a nádob různých velikostí a tvarů. Zajímavé je například obmotávání lidových hudebních nástrojů třeshnou kůrou. Vizualizaci použití větších plátů kůry při základních a nejjednodušších typech lidských obydlí, představuje konstrukce malého přístřešku sloužícího k úkrytu před nepřízní počasí.

Lýko je další již pozapomenutou surovinou, ze které se splétaly pevné provazy – *hužve* na stahování vorů. Z lýka se také pletly také klobouky a tašky. Ve Starých pověstech českých jsou zmíněny proslulé lýčené střevíce Přemysla Oráče, ty sice na výstavě nejsou, ale za prohlédnutí určitě stojí rekonstrukce bot pravěkého lovce *Ötziho* (žijícího pře 5 000 lety), rekonstrukce nejstarších dosud nalezených bot (originál zhotoven před 10 000 lety z lýka pelyňku) a *laptě* – boty z Ruska, k jejichž výrobě bylo použito lýka a kůra stromů.

Troudinatec kopytovitý, známý pod obecným názvem choroš, je houba, která roste na stromech. Z jeho dužiny se vyráběla zápalná hubka, důležitá při rozdělování ohně křesáním. Ze zpracované dužiny choroše lze získat materiál velmi podobný látce. Šily se z něj čepice, vesty nebo tašky. Její struktura by se dala přirovnat k semiši či kůži. Pokrývky hlavy z choroše odolávají dešti a jsou velice příjemné na nošení. Na výstavě je několik kusů historických čepic převážně z 2. poloviny 19. století, které si návštěvníci mohou prohlédnout v samostatné vitrině. K dispozici je také rekonstrukce chorošové pokrývky hlavy, provedená na základě historických výrobních postupů, kterou si návštěvníci mohou vyzkoušet.

Ošatky, sotírky či *slaměnky* na chleba jsou vyrobeny jak ze slámy, tak i ze trávy s použitím lýka k jejich omotání. Tyto předměty byly v každé domácnosti, pomalu se již vytrácejí a nyní již vzpomínáme, že jsme je vidávali u našich babiček.

Další surovina, kterou les poskytoval, byly kořeny stromů. Pro svou pevnost se z nich pletly koše úplně stejným způsobem jako z vrbového proutí. Kořeny se také používaly k produkci pěkných dýmek.

Mnozí si již nedokážou představit praktické využití pařezů obklopených lubem z léčivého *kalusu*. Látka *kalus*, která se tvoří jako hojivé pletivo při regeneraci ran na stromech po odříznutí větve nebo samotného stromu, obaluje pařez a vytváří tak jakýsi polotovár pro výrobu nádob. Pak stačí takový pařez pouze odříznout, vydlabat hniјící střed a vsadit dno. Předměty takto zhotovené jsou známy na Moravě pod názvem *mosor*. Hojně se používaly na salaších jako nádoby na mléko či vodu.

Pro širokou veřejnost byl určen pořad *Zapomenuté přírodní materiály a technologie jejich zpracování*, který se konal 20. listopadu v 17.00 hodin. Tato beseda Václava Michaličky byla spojená s praktickou ukázkou využití kůry, lýka, chorošů, trávy či šišek v minulosti. Pro tento pořad si návštěvníci přinesli vlastní jedlovou či smrkovou šišku, ze které si vyrobili za pomoci pryskyřice jednoduchou svítilnu. Jedinečnost této výstavy tkví i v tom, že prezentované předměty, zde soustředěné jsou z několika významných muzeí, které je ze svých sbírek laskavě zapůjčily. Díky proto patří : Národopisnému oddělení Národního muzea, Náprstkovo muzeu – Národní muzeum, Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně – Technologické fakultě, Valašskému muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, Muzeu regionu Valašsko p.o., Muzeu Těšínska, p.o., Muzeu Beskyd Frýdek Místek, p.o., Slezskému zemskému muzeu v Opavě, Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně – Obuvnické muzeu, Moravskému zemskému muzeu a Muzeu Novojičínska. Doprovodné malby provázející celou výstavu vytvořil výtvarník Petr Řezníček a technologické postupy rozkreslil Jiří Langer.

Den poezie oslavili též literáti

Dajana Zápalková

Dny české a mezinárodní poezie proběhly po celé České republice ve dnech od 5.-19. listopadu 2012. K padesáti sedmi městům, kde se konaly různé akce v rámci tohoto festivalu, který je pořádán na památku narození českého poety K.H.Máchy (16.11.1810), se připojil i Literární klub Petra Bezruče a to opravdu famózně. No, posuďte sami.

Literáti, kteří se sešli na pravidelné schůzce ve frýdlantské cukrárně U Langrů, nejdříve s radostí pokřtili novou knihu své členky Jaroslavy Konečné Jak voní vzpomínky.

Je to dílko svým způsobem jedinečné. Protože autorka v něm svými verši doplnila obrázky umělce širokého rozhledu, bravurního kreslíře, grafika, sochaře Ladislava Dryáka - rodáka z Dolního Sklenova, který v současné době žije v Německu v Düsseldorfu. Spolu se setkali v roce 2002 na oslavě jubilea předsedy literátů Miloslava Olivy, „padli si do oka“, stali se přáteli.

„Zjistili jsme, že se na svět díváme stejným pohledem, že naše vzpomínky patří vesnici – krajině našeho dětství. A máme stejný sen – vydat knížku o nejhezčím místě na světě, kterému se říká domov,“ uvádí básnička v úvodu knihy.

„Ve verších Jaroslavy Konečné, které se vyznačují křehkostí okamžiku, cítíme její neskonale dobré srdce, které se dokáže radovat z malých, prostých věcí. Jsou plnohodnotným doplněním Dryákova obrazu, vtipně a laskavě sdělují to, co malíř asi prožíval a co cítil, když obrázek kreslil,“ přiblížil knihu přítomným literátům Miloslav Oliva. Slavnostní přípitek na uvedení knihy Jak voní domov mezi čtenáře, nemohl chybět.

Oslava Dne poezie ale tímto neskončila. Po velkolepém úvodním křtu knihy začali číst své verše jednotliví členové klubu.

Tak veršoval třeba Jiří Figura, Bohumír Vidura, který mimo jiné poukázal na vulgarizmy ve verších převážně mladších autorů.

Není to jen lyrika, libozvučná melodie básně, ale též zamyšlení se nad jejím obsahem.

Vyvrcholením této slavnostní schůzky bylo jistě rozdání almanachů členům, kteří si jej pro tento rok připravili k vydání. A právě teď se mohli pochlubit svými dílky nejen přátelům „pisálkům“, ale mnozí si je schovají pro své blízké či známé jako vánoční dárek.

Tak ať se líbí a přinesou potěšení všem, kterým se dostanou do ruky k přečtení.

Jaroslava Konečná, Mgr. Miloslav Oliva

Advent

Bohuslav Koblíha

*Opět se navrátila
i s písněmi rorátů
ta doba podmanivá
plnící prázdno dnů*

*Čas ubíhá jsa stmelen
hlušinou přetvářek
a sněhem zachumelen
je prosinec – vraní skřek*

*se snáší nad krajinou
nezvykle pokojnou
adventní dny než minou*

*stanou se přede hrou
slavnosti která se mění
v Kristovo narození*

Advent s roráty, aneb vše v modrém

Věra Horáková

Tato dvě zajímavá cizí slůvka přicházejí na pořad již téměř končícího roku. Lidé mu tak říkají již od 12.století. Toto pro nás trochu tajemné slovo pochází z latinského „adventus“ – příchod. Zahrnuje čtyři neděle církevního roku a končí 24. prosincem – dnem narození Páně. Dříve bývala dobou postní, dobou střídmosti, provázená mnoha zákazy. Zahrmovala však i několik pěkných svátků, na něž se lidé těšili, jako svátek sv. Martina – 11.listopad, sv. Kateřiny 25.listopad, sv. Ondřej 30.listopad, sv. Barbory 4.prosinec a sv. Mikuláš 6. prosinec, které poněkud krátily dobu čekání na svátek nejočekávanější – Štědrý den.

I když se to může zdát někomu podivné, ale na těch několik předvánočních týdnů se těším s jakousi tichou, téměř dětskou radostí. Můj advent, to je také číst si Erbeny, poslouchat Dvořáka, projít se naposled ztichlými loukami na březích Odry ve Studénce, obdivovat nahou krásu vrb nad slábnoucí puškvorcovou vůní, ještě naposled navštívit hukvaldskou oboru. To vše je nutné absolvovat pro navození té pravé předvánoční nálady - podle mne zabarvené do modra. Přicházejí dny brzkého stmívání, ranního šera a s ním návštěv rorát. V katolické církvi jsou tyto ranní pobožnosti konány k počtě Panny Marie, nazvané podle úvodního latinského zpěvu „Rorate caeli desuper“ (Rosu dejte nebesa shůry). Je jen dobře, že v užívání nám zůstaly starobylé české rorátní zpěvy prostých melodií, z nichž je už cítit ná-
pěvy koled.

V tajuplné době plné očekávání a příprav, jsem obdivovala svoji babičku za její vytrvalost, s jakou každého dne za tmy vstávala. Pravda, nechodila daleko, kostel se svým stálým označením času na ciferníku a černými rafijemi nám nahlížel téměř do oken. Dobře býval slyšet i malý zvonek na Staré věži – na zbytku po bývalém hradním kostele sv. Bartoloměje nedaleko Trúby.

Přes teplé zimní oblečení přehodila hrubou károvanou vlnanku, jíž za ranních mrazů překryla i světlý šátek na hlavě a vklouzla do vysokých černých papučí. I přesto, že jsem jí večer slíbila, že ráno půjdeme na roráty spolu, slib jsem jen málokdy dodržela. Teplo pod peřinou to vždy vyhrálo. Domů se vracela, když jsem odcházela do školy.

Z jejího vzpomínání si pamatuji, že na ranní pobožnost si lidé dříve nosovali sebou svíce.

Nesmím zapomenout ještě na jeden každoročně opakovaný zvyk této očekávané doby. Bývaly to nácviky kostelního sboru i malého orchestru, na kterých se podílel i můj otec – houslista. Z jeho neustálého popiskování i tichého zpěvu, znala jsem již jako dítě úryvky z půvabné mše Jana Jakuba Ryby - „Hej mistře.“ Jeho Česká mše vánoční je tou nejmelodičtější a zároveň i nejlíbivější z celé škály dalších skladeb.

A že jich nebylo málo! Ladnost a snadná melodie hudby s překrásně znějícími staročeskými texty, obratně vepsanými mezi notami, musí upoutat i ty, kteří se o hudbu zajímají jen okrajově. Děj mše je svěřen těm z nejobyčejnějších – pastevcům ovcí v betlémské krajině. Dodnes vidím fresky moravského malíře Jano Kellera. Svou scénu o zvěstování i narození Páně navždy zvěčnil na stěnách kostela, v městečku, jež muž se takto právem může říkat Moravský Betlém. Nejlepším místem k prohlídce výjevů je kůr. Jen tady můžeme nejlépe vidět mistrovo vyjádření údivu dívky Marie na klekátku u okna, do něhož zvědavě nahlíží nedaleká Trúba.

Otec mi doma často na moji žádost přehrával části mše, toužila jsem však slyšet nácvik svými ušima. Nebylo to možné, zkoušky se odehrávaly většinou ve večerních hodinách. Až jednou mi vyhověl. Ve svých představách se vidím, jak usazená v koutku mezi dlouhými kabáty hudebníků, spleť pulpitů a židlí, rozevřených pouzder houslí, trubek i tlusté basy a poházených not, jsem viděla i slyšela, jak dirigent hlasitě, jako by to ani nebylo v chrámu, napomínal a vytrvale vracel chybně zahrané úseky. Přes okraj kůru jsem mnoho neviděla, nezbývalo, než se jen dívat k bohatě zdobenému stropu. A ač varhany jistě hrály hlasitě, stalo se, že mne přemohl spánek a pak vzbudil zřejmě chlad. Zážitek byl však několikanásobně silnější a dodnes živý.

Kdopak by dnes spočítal čas, který uplynul od té doby na hodinách staré věže? Jen andílek s elegantně spuštěnou buclatou nožkou a dlouhou zlatou troubou sedí stále na dřevěné římse varhan. Zve mne krásná modlitebna naplněná boží přítomností, hudbou, liturgickými výjevy, i tichými lidskými prosbami.

Nic nejde posunout ani vrátit. Chrám stojí dál ve své kráse a zůstává trvalým svědkem dob minulých i budoucích.

Můj kamarád kapr

Jsou v životě chvíle, které nás budou pravidelně oslovovat svojí poetikou. Mezi ně patří poslední měsíc v roce, který rok co rok z hebounkého pápěří vloček rozprostře svůj sněhobílý koberec kolem našich domovů. Pokaždé znamená, že se naplnil čas, kdy se na dveřích křesťanských příbytků objevují adventní věnce, aby zvěstovaly světu, že je tu období Vánoc. Nadchází čas, který vyvolává radost, ale i notnou dávku nostalgického krasosmutnění. Křesťanským způsobem nabízí otevřenou náruč všem lidem dobré vůle.

V tom jedinečném čase se stáváme hodně nedorostlí. Vzpomínky z dětství nás přivínou do své náruče a my alespoň na okamžik žijeme svůj dětský sen a věříme, tak jako kdysi, že andělé pronikají do našich citů a naplňují naše duše nadějí, že tak jako před léty zaklepe na naše dveře Ježíšek.

Pro maminku to pokaždé znamenalo shánět nemožné, dobře nažhavený sporák, troubu a kdoví co ještě. Přítrž tomu učinila teprve hvězda večernice. Otec neopomenul tradičně filosoficky citovat vánoční dobu slovy, které jsme už všichni znali z paměti. Nostalgicky pronášel: „Opět jsou tu Vánoce, jsme o rok starší. Ti, které jsme měli rádi a kteří nás připravovali do života, tu už nejsou, tak nevím . . .“ Končilo to pokaždé tím, že jsme šli na hřbitov, kde svíček na hrobech rok od roku přibývalo. Úkolem hlavy rodiny bylo obstarat voňavou jedličku, což v době mého dětství nebyl těžký úkol. Otec znal několik lesáků, mezi ně patřil pan Kulháněk, který měl hájenku v Jablunkově - Žihle. Rodiče se přátelili s jeho dcerou a jejím manželem. Starý pán krásně vyprávěl o jevech, které zažil a které byly pro můj dětský rozum nevysvětlitelné. S otevřenou pusou jsem poslouchal, jak vyprávěl o pytlácích, lesních divoženkách a jejich podivném rejdivém vábném kvílení. Když jsme pak šli večer pěšky domů, za každým stromem jsem viděl nějaké strašidlo.

Vánoce, to byl také štědrovečerní kapr, který mrskal ocasem ve vaně, až bylo všude mokro. Jednou sestra mého táty, teta Hanka, vyprávěla, jak táta koupil kapra, napustil vodu do vany, šupináče tam hodil a odešel do kuchyně. V nestřeženém okamžiku jsem si k němu do vany vlezl. Brrr, voda byla studená a tak jsem byl v mžiku zas ven, nasadil na hlavu kulicha, vytáhl ze skříně svetr, natáhl tepláky, na ně pro jistotu ještě kalhoty, aby mi ve vodě nebylo zima. Kalhoty byly sváteční a máma, když zjistila, co se stalo, málem se z toho složila, právě jsme se chystali na bohoslužbu.

Do jablunkovského klášterního kostela řeholních sester jsme se chodili dívat na nádherný Betlém.

Stál hned u vchodu do kostela. Hned napoprvé jsem byl uchvácen nejen hvězdou vlasaticí, ale i nádhernou plejádou postaviček lidí a zvířat. Kráčeli k jesličkám, ve kterých leželo Jezulátko.

Klaněli se mu i králové odění do nádherných zlatých vyšíváných šatů. Otec neopomenul poznamenat : „ Koleda *Narodil se Kristus Pán, veselme se*, kterou jsem tě naučil, je právě o tom, co tady vidíš.“

Koledy, to bylo panečku něco, co magicky přitahovalo. Kouzlo se násobilo podle toho, jak se láhev od okurek plnila drobnými mincemi a košík cukrovím.

Nejkrásnějším a nejočekávanějším dnem v maratónu příprav byl Štědrý večer. Nekonečně vleklý, do doby, než se na obloze objevila hvězda večernice. To už k cestě ke stromečku s dárky stála pouze slavnostní večere, která, jak se mi zdálo, nebrala konce.

Jan Kukuczka

Ilustrace: Boris Zvada

Štědrovečerní večere

Irena Kopecká

Sněhobílý ubrus,
příbory, talíře,
zamlklé děti,
hodné k nevíře.

Co po nich chceš,
všechno dnes slíbí.
Maminka nese už
polévku rybí.

Kuchyní plyne
otčenáš tichý.
Ježíšku, odpusť nám
ty naše hříchy.

Kde máme svíčku?
Tatínek se lekne.
Maminka nese už.
Za mrtvé, řekne.

Vánočka, chléb,
jmelí, kytíčka,
košíček ovoce,
zlatá mašlička.

Rodina spolu
tiše večerí,
možná už Ježíšek
čeká u dveří.

Maminko, honem!
Kdepak, nezbedy,
maminka pohrozí,
a co koledy?

Zpívali všichni,
celá rodina,
babička tajně
slzu utírá.

Najednou ztrácí se
někam maminka.
Do zpěvu koled
zvonek zacinká.

To zvoní vedle,
u stromečku.
Ježíšek přišel!
Ve smečku

změní se
poklidné děti,
o překot do jizby
k stromečku letí.

Kolik tu dárečků
pod stromkem leží,
děti je do ruček
poberou stěží.

Bezmezné štěstí
září jim z očí,
pořád se kolem
stromečku točí.

Tady je koníček,
tady panenka,
tu leží balíček
s nápisem Růženka

a tady housle,
tu obrázek svatý.
To všechno naše je?
Díky ti, Ježíšku zlatý!

A tady sáňky,
zrovna pro ně tři,
že si je přáli,
jak Ježíšek ví?

Pojďme je vyzkoušet,
nedočkáme jitra!
Tatínek mračí se,
tak dobře, zítra!

A když je spánek
vzal do své říše,
tatínek s maminkou
modlí se tiše.

Za sebe neprosí,
za děti však,
aby je Ježíšek
pořád měl rád

Bílé Vánoce

Irena Kopecká

*Dotekem stříbrným
do srdce vplují,
vlnami něhy
omyjí břehy v nás.*

*Kouzelným mávnutím
vzpomínky probudí,
na ty, co odešli,
co klečí u jeslí božích.*

*Ježíšku v nás v jesličkách srdce,
ozvěnou koled
přestává bolet
i duše má.*

Ilustrace: Boris Zvada

Dětem

Irena Kopecká

SVĚTLUŠKY VZPOMÍNEK

Za dlouhých zimních večerů, kdy tma brzy uléhá do krajiny, přilétají k lidem světlušky vzpomínek.

Je krásné pozorovat jejich blikotavou zář, jejich přilet z dmi domu, i to, jak unaveny dlouhou cestou se nakonec usadí v mysli člověka.

Je zajímavé, že některé studí tak, že se roztřese chladem, jiné hřejí, až se nám zdá, že máme horečku a některé jsou vlažné, posedí, odlétnou, jako by nikdy nebyly.

Mezi nejkrásnější světlušky vzpomínek, které často přilétaly k malé Lidušce, byly ty, jež jí přiváděly její milovanou mrtvou stařenku.

To si Liduška zalezla někam do koutku, nejraději pod stůl, vzala si polštářek pod hlavu, stulila se do klubíčka a usnula.

„Bože, to dítě už zase spí,“ starala se maminka.

Liduška zatím běžela rozkvetlou loukou se stařenkou, a co je zajímavé, že stařenka byla také holčičkou jako ona. Smály se, dováděly, výskaly, pak Lidunka zakopla, světluška vzpomínky se lekla a zhasla.

Děvčátko se probudilo. Chtělo světlušku přivolat zpátky, ale nešlo to, světlušky vzpomínek jsou velmi plaché. Vylezlo tedy zpod stolu a šlo si prohlížet obrázky v pohádkové knížce.

„Jé, tato je o Honzovi!“

Zase přilétly světlušky vzpomínek na pohádky o Honzovi, které kdy slyšela. A že jich nebylo málo! O hloupém Honzovi, Honza jde do světa, Honza málem králem, Honza a princezna a kdoví, která ještě.

„Jestlipak i ona potká svého Honzu? Bude to na plese?“
„Ne, bude to v lese, ona bude sbírat jahody, on jí pomůže a dá jí tu nejkrásnější jahodu, kterou najde. Navlékne jí prstýnek z trávy a . . .

„Liduško, už zase neslyšíš? Povečeřet, umýt a spát,“ volá maminka.

„Já nevím, tatínku,“ říkala tiše maminka, když i ona uléhala do postele, „že ta naše Liduška usne okamžitě, jako by ji do vody hodil.“

Dny ubíhaly, z malé holčičky se stala mladá dívka. Byla vážnější než její kamarádky, ale milá a každý ji měl rád.

Už se neschovávala pod stolem, dokázala si kdekoli a kdykoli přivolat světlušky vzpomínek. Naučila se nezvat světlušky smutných a zlých okamžiků. Zapomněla, že vůbec jsou, a pokud náhodou přiletěly, vyhnala je. Zato světlušky milých vzpomínek zvala často, potřebovala, aby jejich světlo prozářilo šedivé okamžiky přítomnosti.

Když se ujistila, že si své srdce opět naplnila laskavostí a pohodou, se světluškami vzpomínek se rozloučila s prosbou, aby za ní zas někdy přiletěly. A ony jí to rády slíbily.

V tom je obrovské kouzlo světlušek vzpomínek. Letíme s nimi proti proudu času, kdykoli se nám zachce, a můžeme si mezi nimi vybrat ty nejkrásnější.

Lašské koledy

Pochvalen bud' Ježíš Kristus všeckym vam přeju!

Až na věky, kaj pospichaš, bratře Ondřeju?

Do Betlema utikam, co se stalo něvim sam.

Prosim ja tě vrať se se mnu, cosik povim vam:

Naši syncy pasli včera blizko Betlema,

veľka jasnost' na obloze jak ten děň byla.

Do Betlema běželi, andělsky hlas slyšeli,

že se narodil Mesiaš v pravdě mluvili.

(Z Metylovic)

Hopsa, bratrove, k vam pospicham,

honem utikam, sotva dycham.

Kaj ty letiš Juříčku, co něiděš pomaľučku
chodníčkem k nam?

Běžim ku vam dědinu a něsu vam novinu.

Co tě tu v noci něse, či si pobludil v lese?

Narodil se Mesiaš, povjedal staříček naš,

o, bratrove, najmilejší, radujtě se!

(Ze Lhotky)

Plunka, plunka, zelena jabluňka,

pasli ovce pastuškově, jedli kašu z hrnka.

Anděl k nim přiletěl, aby jim povjeděl,
že se Kristus Pan narodil, aby každý vjeděl.

Koledničci mali radi byzme vzali
koledičku na ručičku, dyby stě nam dali.

A esli nědatě, sami uhlidatě,
všecky hrnce vam potlučem, co v policach matě.

(Z Brušperka)

Okénko do kuchyně

Lašský kotlet

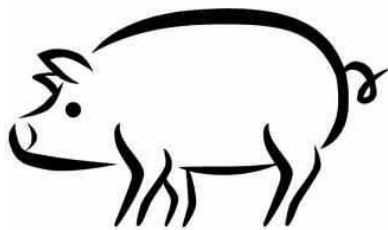
(z receptáře lašského krále)

Blíží se čas Vánoc, nejkrásnějších a v našem kraji svátků nejvíce uctívaných. Jsou to svátky duševního rozjímání, náboženských obřadů a také dárků a dobrého jídla. Lašský kotlet je jídlo sváteční, jedlo se na Štěpána či na Nový rok. To proto, že je z vepřového masa a to se musí jíst prvního ledna pro štěstí.

Kotletu z praset'a t'ra naklepat', posolit', popepřit' a obalit' v polohrube muce. Na sadl'e (či na ol'ěju) prudko opest' po obuch stranach - tak 3 minutky.

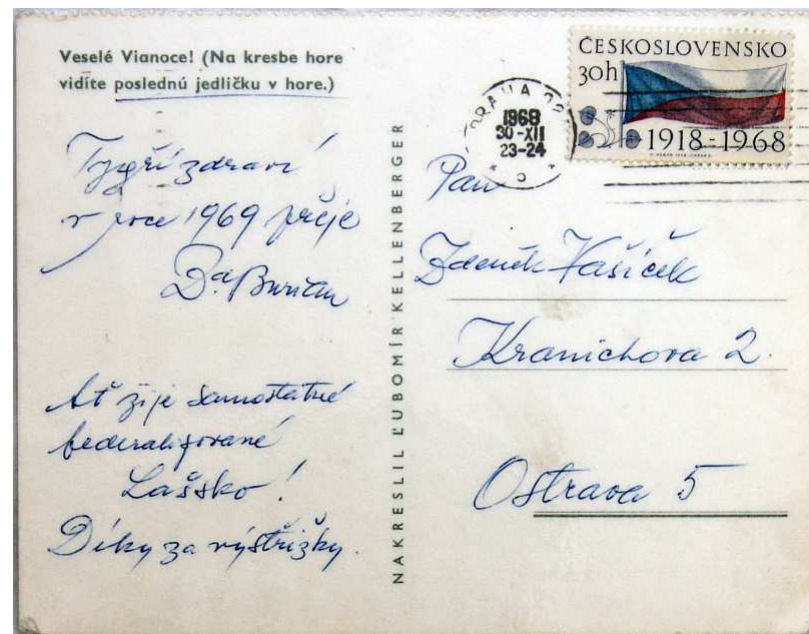
Potem je dame z kastrola ven, na zbyle mastnotě osmahněme drobňutko nakratu cebul'u, přidame sušene huby (dobře je předem tak aspoň 15 minut namočit' v zimne vodě, keru dame do kastrol'a s nimi), špetku dymianu a vložíme ty osmažene kotl'ety.

Je dobre přidat' aji malu lyžku sl'adke papriky - pro barvu. Dusime všecko dokupy až je maso mjeke. Nakonec to zahustime kisl'u smetanu a přidame koper. Lašska kotl'eta šmakuje najvjec s knedlami.

Z dopisů našich čtenářů

Vážená redakce,
Posílám do dostavníku unikátní kopii pohlednice, kterou v konci roku 1968 zaslal roduvěrný Lach Zdeněk Burian vydavateli časopisu Tramp Zdeňku Vašíčkovi z Ostravy.

Lašský dostavník

vychází dle potřeby kulturně-vlastivědného občanského sdružení Království Lašského. Každý autor odpovídá za obsah svého příspěvku. Redakční rada si vyhrazuje právo na výběr a krácení zaslaných prací. Posílejte je mailem v elektronické podobě, formát MS Word, písmo - Times New Roman, velikost písma - 11 bodů, odstavec - tři úhozy zleva, bez mezer mezi odstavci.
Email: lassky.dostavnik@gmail.com
<http://www.lassko.eu>
Šéfredaktorka: Mgr. Irena Kopecká
Redakce: Zdeněk Krulíkovský, Jan Kukuczka, L. Hanáková, B. Zvada